

R' Moshe Sternbuch – Bnai Yisrael

Nov. 12, 2000

תשובות והנהגות כרך א סימן תשסז

שאלה: בענין הפאלשים שהגיעו לארץ ישראל, ובו בירור בדין ה"בני ישראל" מהודו דעתי ברורה שאין דינם כיהודים ליחוס להתירם בבת ישראל, שעכ"פ בוודאי נתערבו מהם מהאומות שסביבן, כיון שאין אצלם חיי תורה כלל, לא תפילין ולא ציצית ולא מועדים הכתובים בתורה, ולא ס"ת כלל, לא קידושין וגירושין ושבת כדין תורה, ומעורב בהם מנהגי עכו"ם הרבה, וא"כ עכ"פ אין ספק שנתערב אצלם הרבה גויים משבטים של גויים סביב שלא נתגירו, ובאמת שיש להסתפק עליהם אם הם כלל מעדת ישראל דכל התקשרותם לעם ישראל הוא במה שיום המנוחה שלהם הוא שבת ומלין בניהם וטענתם שהם יהודים, וזה אינו מוכיח כלל לפי שהנוצרים הקודמין ובמיוחד בחבש, יום המנוחה שלהם כיום שבת שלנו ומלין בניהם, ועוד שגם לדבריהם לא שמרו יחוסם כדין תורה ורק לטענתם באונס היה... (ב) אודות המכונים "בני ישראל" מהודו.

אך לרגל המצב, שנתעוררה השאלה במאוד כעת לאחר שעלו רבים מהם לארה"ק, אמרתי להעתיק בכאן חלק מהדברים ממה שכתבתי בשאלה כעין זה שנתעוררה אודות המכונים "בני ישראל" מהודו, ויצאו אז כמה מהרבנות הראשית שע"י השלטון להתירם, כנגד המקובל בישראל לאיסור, ויצאתי אז בג' כרוזי מחאה, ויצאו אז כל גדולי ישראל במחאה, ואעתיק עיקרי הדברים הנוגעים לדין ס"ס לענין יחסין.

הנה בקונטרס הלז לפני שנבוא בכלל לדברי תורה כבר הקדמנו שכל דברינו כאן הם בתור מו"מ ולהערות בעלמא ונביא קודם המציאות והיינו שבתוך הקבוצה יש שתי כיתות "שחורים" וגם "לבנים" (השחורים אינם דוקא בעורם רק מי שאינו טהור ולפי קבלתם הוא מתערובת מכונה אצלם "כלה" והיינו "שחור"). ועלינו לבאר בהמכונים "לבנים" אם הם באמת ודאי מזרע אברהם ולא נתערבו כל הימים מיום בואם בבנות הארץ למרות שנשארו מבודדים בלי תורה כאלף שנה, או נימא שבאמת הם מעורבין אף שהחזיקו קצת במסורת שלנו וכיון שקרוב לאלף שנה שלא היה להם קשר עם יהדות העולם רק עם שכניהם אנשי הודו עלינו לסמוך על כותבי דברי הימים מוסמכים שהיו בהודו ופירשו המצב שמה כמסויחין לפי תומם כפי שיובא להלן, דלהחמיר ודאי שומעין להו בשעה שאין לנו עוד ידיעה מוסמכת להיפך.

והנה באנגליה נפוץ מאד יותר ממאה שנה עתון ה"דשוואיש כרוניקל" (ואין לחשוך בהו שהם קיצוניים דאדרבה בעו"ה קרובים כל הזמן יותר לליברלים) ומ"מ כבר בשעת תרע"ג פירסמו לדבר פשוט (בר"ח אדר וכן אח"כ בחזש אייר) דקבוצת "בני ישראל" הם כולם מעורבין וע"ז קפצה עליהם רוגזו של החכם חיים שמואל קהימער וכתב מהודו מכתב מחאה (נדפס בר"ח תמוז) דהא ודאי הלבנים הם טהורים אבל עורך העתון משיג עליו ואינו מקבל עדותו רק כותב שהם ודאי מעורבין ובפרט שמצא כן להדיא ב"אינצקלופדיה בריטיניקא" והללו ודאי דרשו וחקרו היטב בהודו עד שפירסמו כן בספר וע"כ תקיף העורך בדעתו שהם מעורבין וכן בהודו גופא כמעט לפני כמאה שנה יצא לאור "בומבי גזט" ושם בחלק ט"ז (דף תקנז) מסיק לדבר פשוט שאפילו הלבנים מעורבין. וביותר בתל אביב נדפס בשנת תרצ"ז (באנגלית) ספר על דברי הימים של "בני ישראל" מהחכם חיים שמואל קהימער מהודו והנ"ל כותב לדבר ברור שלקחו מבנות הארץ רק לדעתו מגיירים אותן בטבילה וא"כ חסר אצלם קבלת המצוות, וכן להרבה פוסקים טבילה צריכה לעיכובא להיות בבית דין ומהאי טעמא לחוד כבר צריך אצלם גירות. אבל האמת יורה דרכו דתיכף שבאו לקחו מבנות הארץ וכן מביא בספר "מסעות שלמה" (נדפס בווינץ שנת תרמ"ד) שמחברו אחד מאנשי הודו מקוצין כותב על "בני ישראל" וז"ל. "בראשית בואם לקחו להם נשים נכריות מבנות הארץ כי לא כל איש הביא אשתו עמו ועל כן אלה אשר לא היה להם נשים לקחו מבנות נכריות ובתנאי שהיא תיקרא בשם "בני ישראל" ותשמור את דתו ולא תתערב בבנות הארץ באכילתה ועבודתה או אלהיה וברבות הימים פרו ורבו עד כי עלה מספרם לחמשת אלפים בתי אבות ועתה לא יתערבו עוד עם הגויים, אבל אף כי התנו את נשיהם לבל תעבודנה אלילים פסל ומסכה ואף כי האנשים לא נתנו להם להביא כל תמונה לביתם עדיין עבדו הנשים לפסל והתפללו אלו כנשי עם הארץ ובעיני ראיתי" וכו' ע"ש היטב.

אמנם כל זה אפילו הם מזרע אברהם יש לחוש שאולי נתערבו מתחילה בבנות הארץ וכן אחר כך ראוי לחוש שנתוספו נמי עליהם גרים וכמו שביארנו, וכל שכן דיש לספוקי אולי הבאים מתחילה היו כותים או עבדים או שומרונים או פסולין מעשרת השבטים ומאין קבעו הרבנים הללו בפשיטות ששבט הלז אף היום כולם מזרע אברהם ומותרין להתחתן בלי גירות.

ולדעתי נראה דאדרבה אם הם באמת ודאי מזרע אברהם כהמצאת הרבנים זה מחמיר עלייהו דאם הם מזרע אברהם כיון שעד לפני כמאתיים שנה היה מצוי אצלם שגרושות נישאו אחרי גירושיהן [בגוונא שלא היו אשמות בגירושין ע"י להלן], א"כ כהיום הם ספק ממזרים כיון דגירושיהן לא כדין ולא הלין ונמצאת אשת איש נישאת ובניה ממזרין, ואסורין בין בישראלים ובין בממזרים, וממזר כדין ספיקות ואין לאומה זו תקנה, אבל דוקא מפני שיש ספק גדול שמא הם באמת עכו"ם ומפני שצריכים גירות מעיקר הדין אולי נוכל להתירן אחר שיתגירו שיהיו כישראלים לכל דבר כמו שיבאר. (מה שניסת לפני זמן הרבה פעמים אחר גירושין כשלא היתה אשמה מפורש בכמה מסמכים דידהו והיא ג"כ בספריית ששון).

ג) אודות "בני ישראל" אלו מהודו שנתחנכו כיהודים במוסדות דתיים ורצונם לקבל עול מצוות. ומעתה השאלה באלו מ"בני ישראל" שנתחנכו כיהודים במוסדות דתיים וברצונם באמת לקבל עליהם עול המצוות אם יש למצוא תקנה להכשירם לקהל ולא יהיו מנודים לנצח בלי תקנה. ונראה שהדין מפורש במפרשי הש"ע באהע"ז (סימן ב' ס"ק ה') במשפחה שנתערבה בה ספק ממזר שרי לישראל מטעם ס"ס ספק אם הוא בכלל ממזר וכן אם שייך למשפחה ע"ש ב"בית שמואל" (ס"ק

ט"ז) והיא דעת מהרש"ל וכן נראה דעת הח"מ שרק לכהנים החמירו בס"ס והכא בהני "בני ישראל" לאחר שנתגיירו כדין הלוא יש ס"ס, ספק אם היו נכרים וכשרים ואפילו את"ל דהם ישראלים אולי אינם ממזרים, ואפילו להחמירין מ"מ בהמכונים "לבנים" שיש כאן ברי עם ס"ס ודאי יש להקל (פשוט דהיינו דוקא אם בית דין ביררו כפי כחם ולא מצאו פסול כה"ג דוקא שרינו בס"ס) ואיסור ספק ממזר הוא רק מדרבנן, וא"כ כהיום שבאים לפנינו ורצונם לשמור תורה"ק כדין קשה לדחותם לחפש לנשואין גר צדק או גירת דוקא שאינו מצוי כלל כיום שההשגחה נסתרת וקשה למצוא גר צדק כדין ועוד שגר צדק לא ירצה לישא מהם שלא לפסול זרעו, וע"כ לכאורה יש להתירם לקהל להנ"ל. (ועיין נמי בתשובת הגרע"א סימן ו' דמשמע להדיא דס"ס מהני לאיסור ממזר ושרי ע"ש).

אמנם כמובן אם רוצים להתגיר צריכים קבלת המצוות לפני בית דין וחוששני שרבים לא יסכימו בעו"ה לכך, אבל נראה שהרוצה לקבל עליו עול מלכות שמים אפילו אם הסיבה בשביל אישות דבעלמא לא מקבלינן לכתחילה כה"ג, אבל כאן כיון שבלאו הכי מחוייבין במצוות מספק אין דוחין אותו כאשר גר צדק שבא להתגיר שדוחין, רק כה"ג בשמחה נקבלם ובלבד שיתברר לבית דין שמחשבתם באמת לקיים מצוות, שבלאו הכי לא חל הקבלה, וגם אינו טובה להם ולנו שמעשיו ייענשו כעבירה ודאי (ומקודם אסורם רק מספק שלהרמב"ם וסיעתו אינם איסור תורה כלל ואולי בספק נכרי שאינו מוזהר על איסור ספק לכ"ע שרי מה"ת ואכ"מ להאריך עיין בכתובות י"ד "להאכילו נבילות" דקאי על המאכיל דוקא שהיא חידוש טפי להנ"ל). ולכן צריך הטפת דם ברית, רק נראה לחדש דאפילו נימא דבגר בעלמא אסור להשים סם במקום ההטפה כדי להסיר כאב, היינו מפני שרוצים שיפרוש על ידי צער מילה, משא"כ בספיקות הללו כבר ביארנו שאין צריכים לדחותם וא"כ מותר נמי ע"י סם, ואם הם רוצים באמת לבוא בקהל ה' נטיף מהם דם ברית משהו ואין פקפוק בגירותן וכן באות ברית שלהם, וכן אשה "מבני ישראל" אם ברור לן שרצונה לקיים המצוות כה"ג אפילו הסיבה רק לשם אישות אם יתברר לן שתקיים התורה מקבלינן אותה וטובלת כמו שביארנו לעיל.

ד) עוד בענין הנ"ל, אודות ה"בני ישראל" מהודו.

ונראה עוד דהני "בני ישראל" הלוא לא דמי לקראים שהם כופרים ואינם מאמינים ר"ל בתורה שבע"פ והצירו לישראל בכל הדורות וע"כ גזרו הגאונים עליהן, מה שאין כן הני אם הם ישראלים אנוסים נינהו שנשתכח מהם התורה מפני שגלו למקום נידח, ואם כן דוקא בקראים יש מיקילין שאינם ממזרים כיון שהקידושין שלהם בעדים פסולין, [עיין בשו"ת הרידב"ז ח"א סימן ע"ג, ובה"ב סימן תשצ"ו הנדפס בסוף הספר]. אבל הני אם הם ישראלים כולם כתינוק שנשבה והעדים כשרים והוה קידושין גמורין וכשנתגרשו שלא כדין ונישאו אז הבנים ממזרים, וכמבואר בתשובות הרידב"ז ח"ז סימן ה' וח"ח סימן קע"ט, ובתשובות ר' בצלאל אשכנזי סימן ג' ובתשובות אהלי יעקב למהר"ק ש סימן ל"ג, יעו"ש. ואמנם להלכה גם הקראים אסורים בקהל עד עולם ואין לקבלם כלל וכמו שכתב הרמ"א סוס"י ה' מהב"י בשם רבינו שמשון, וכ"ש שבפלשים אלו כיהודים הם בחשש ממזרות וכמו שביארנו. וא"כ לדעת הרבנים שהתירו הוה כמשפחה שנתערבה בהו ממזרים דאסירי מן הדין ואם ניסת תצא ומבואר שההיתר היא חומרא גדולה ל"בני ישראל" שאסורים לדבריהם לנצח וצריכים לחפש לנשואין גר צדק או גורת.

אמנם בעיקר הדין שרצינו להתיר אחר גירות מכח ס"ס מצאתי בתשובת הקדמון מהרי"ק ש בשו"ת "אהלי יעקב" (סימן צ"ט) אודות השחורים שאינם מיוחסין בקוצין שבהודו מביא שאין להתיר בקהל מכח ס"ס דבעינן לזה ג' ספיקי לעיכובא וס"ס לא מהני ומביא כן בשם גדולי הקדמונים ומסכים לדבריהם וע"ש שמונה בהו ג' ספיקות וא"כ בנידון דידן דליכא ג' ספיקי הני "בני ישראל" נשאר באיסורן גם לאחר גירות ודו"ק היטב בזה.

ומעתה לגדולי תורה להכריע אם להתיר בס"ס אחר גירות אבל בלי גירות פשיטא שהם מספק בחומרי נכרים ולא עלה על דעת אחד מחכמי ישראל להתירן עד בית דין שריא הלז.

ועדיין כיון דבית דין של חכמי בבל וכן של הספרדים בעיה"ק אסורים אותם משום ספק ממזר, ולכאורה היינו נמי לאחר גירות, ואנן קיימא לן אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין, וא"כ לכאורה לא נוכל להתיר. אמנם באמת אינו מפורש בדבריהם שאסרו לאחר גירות שיש ס"ס ועיקר כוונתם לאוסרם כמו שהם מחשש הלז, ובכלל הם לא אסרו לכל העולם, רק נשאלו כיון שהם בספק ממזר מהו דינם אם לאסור כל האומה והורו לאוסרם, אבל לא דרשו וחקרו על המציאות כמבואר בדבריהם, רק לפי שנשאלו השיבו, וכיון שלאסור אומה שלמה שכולם ספק ממזרים היא כדיני נפשות להם הא ודאי ראוי לנו לברר אם יש היתר אחר גירות ע"פ תורתה"ק בנידון דידן.

ובסוף ראוי לי להעיר דהא ודאי יודע אני שבדברים שהערת ייש לחלק כדרכה של תורה וגם יש לי עוד הרבה להעיר בהענין אבל רצוני בקונטרס הלז רק לעורר כמה מסובכת השאלה כאן וממילא יובן שרק גדולי תורה ממש יוכלו להכריע ולא כל הרוצה ליטול את השם בענין זה, יטול.

ובאמת אם יחליטו להחמיר לאחר גירות יוצא חידושים נפלאים בסדרי נישואין ל"בני ישראל" ע"פ תורתה"ק, והיינו שבלי גירות יוצא שאין להם תקנה כלל לישא אשה ומוכרחין להתגיר דמקודם אסורין בישראלית, ממזרת, וגירת שמא הם נכרים. ואפילו במינם דהיינו אחד מ"בני ישראל" עצמם ג"כ לא שרינן להו דספיקן בספיקן אסור דאולי הוא ישראל והיא ממזרת, וע"כ אם רוצה לישא אשה מוכרח להתגיר.

ונראה שגם אז אי נימא דלאחר גירות אסור בבת ישראל הוא הדין בממזרת שמא הוא ישראל כשר ובאחד מעדתו אפילו לאחר גירות אסור שמא הוא ישראל כשר והיא ממזרת דהא הוה ספיקן בספיקן, וא"כ לכאורה אומה זו צריכים להתגיר ולחפש גרים מאומה אחרת דוקא, שאז בין אם הוא ישראל או ממזר שרי והוא חידוש פלא, וע"כ ראוי לברר היטב האי הלכה עם כל גאוני זמנינו וכן עם בית דין צדק ד"עדה החרדית" שיצאו חלוצים נגד ההיתר ופירסמו לאסור אולי יסכימו עם הגאב"ד שליט"א (צ"ל)

לענין בהאי שאלה היאך הדין לאחר גירות אם להתיר בס"ס או לסדר אצלם דיני נישואין כהנ"ל דוקא וכן להתיעץ עם גדולי תורה בחוץ לארץ כיון שהיא שאלה עקרונית.

ונלע"ד בדרך אפשר והיא מסתברא, דבמינם נוכל להתירם, ולא דמי לספיקן בספיקן שאסור דמייירי בספק ממזר כגון ספק בן ט' לראשון בן ז' לאחרון שרוצה לישא ספק אחר כה"ג שפיר אמרינן ספיקן בספיקן אסור אבל הכא הוה כמשפחה שכולם אותה פסול דהא נתערבה בהו פסול וא"כ כה"ג אולי הדין אצלם הוה כמשפחה שנטמעה שאין מגלין להם פסולין אפילו בעדים עיין היטב ברמ"א אהע"ז סימן ב' (ס"ק ה') ובחזו"א כתובות (פ"ז ס"ק ל"ב), ורק לדין שלא נטמעו בנו והם מובדלין אסור לנו ח"ו לישא אשה מהם אבל משפחה שנתערבה ואין יודעים פסולם אין מונעים מהם גופא להתערב בין עצמם דמשפחה שנטמעה נטמעה להו (אבל לפי זה גם אם נתערבו במשפחת פסול עכו"ם נמי אמרינן כיון שנטמעה נטמעה ואליהו עתיד לטהרם וצע"ג).

בהא נחיתנא ובהא סליקנא גבי "בני ישראל" מהודו שאנשי הכת אסורין לבוא בקהל, והיינו מפני עדות חכמי התורה ומדע שנתערבה בהו נכריות וגירות וכלל עיקר מהותם אינו ידוע, ומ"מ כיון שהיא רק ספק חייבין במצוות, וע"כ באלו שרצונם לקיים מצוות כגון שנתחנכו במסודות דתיים או רוצים להתחנך בהו מצוה עלינו לקרבם אצלינו ולקבלם לגירות, אבל באנשים אם רוצים לישא ג"כ בת ישראל בנימולו ע"י בני עדתם נראה שלא הותרו בלי הטפת דם ברית ואפילו בזה אינו ברור שהותרו ותלוי בהחלטת גדולי תורה להתיר בקהל בס"ס שהבאנו לעיל, [וע"ע במש"כ בח"ב סימן תרפ"ה, והעולה שם דאין להתיר כלל השבט ליוחסין עמנו אף שנתגיירו כדין, אבל כשבא לפנינו אחד מהם שנתגייר כדן אחר הבירור ביחוסו כפי האפשרות יש לדון בכל אחד בפנ"ע בבית דין של גדולי תורה אם להתירו יעו"ש], אבל בלי גירות הוא עון פלילי ר"ל ואפילו לא היה אצלם שום ריעותא מ"מ לעצם היותם כאלף שנה בלי תורה מצריכים טבילה וגירות (עיין היטב תשובת מהריק"ש שהבאנו לעיל) וכן מובא בספר "משבית מלחמות", שיצא לאור בקראקא בשנת תרמ"ט בשם הראשון לציון הרב פאניזיל זצ"ל ושאר גאוני ספרד ע"ש בענין ה"שחורים" מקוצין שמסיק שאין להסתפק ביחוסם כיון שמדקדקין בכל המצוות והמדבר עליהם אין לו חלק לעולם הבא, ומ"מ גם הוא מסיק להחמיר בהקבוצה מהם שאינם מיוחסין להצריך טבילה לבד ביום בפני ג' מחשש עבדות מפני שייחוסם אינו ברור שנסתכחה תורה מהם, וכ"ש כאן שספק עכו"ם היא ספק גמור ואדרבה אם אינו ספק גמור שמא הוא עכו"ם אז יותר חמור שכולם בחשש ממזר דכיון שידוע שהרבה נישאו אחר גט הוה כמשפחה שנתערבה בהו ממזר שאסורין מן הדין ואם ניסת תצא, וא"כ פסק אלו שהורו שהם כשרים וגם אינם ממזרים היא נגד המציאות ונגד ההלכה, והיא עקירת הדת והריסת קדושת האומה, **וסכנה אורבת ח"ו לכל בית ישראל אם נתיר ספיקות הללו בקהל וניתן דיני תורת הק' לשנות כרצון השלטון והרבנים שמתאווים להחניף לה.** ע"כ מתוך הקונטרס שפירסמתי בשעתו בענין כת "בני ישראל" מהודו.

אמנם השאלה לענין פלאשים לא דומה לבני ישראל מהודו שגרו עם אנשי בבל והיו קרובים מעט לתורה ומצוות, מה שאין כן בחבש ניתקו הקשרים לגמרי וכפי הנשמע נטמעו עוד יותר בעכו"ם, מ"מ למעשה צריך לדון תמיד ליוחסין בכל אחד בפני עצמו, וכמ"ש. וה' יציל אותנו משגיאות.

תשובות והנהגות כרך ב סימן תרפה

שאלה: בחזר מ"מ בני ישראל" מהודו ונתגייר בהטפת דם ברית אם מותר לו לישא אשה באה לפני השאלה הלכה למעשה, בבן תורה וירא שמים שמוצאו מהקרויים "בני ישראל" בהודו, וכבר בא בברית האירוסין עם בת ישראל אשכנזיה, ולפני הנשואין דרש המסדר קידושין שם את הסכמת חכמי התורה בארץ ישראל, ורובם ככולם שנשאלו ממאנים לזיקק לשאלה זו, ומפציר כי השואל לרחם על החתן ולכתוב בזה לאמריקא שם נמצא הבחור ומצפה לתשובה. והנה להחמיר ולאסור זה הדבר הכי קל ופשוט, ויש לנו בזה סמך ממה שאסרו בשעתו כמה מחכמי בבל, ואז כל השבט כולו יצטרך לשאת גירות דוקא שנתגיירו לש"ש, שאפילו בינם לבין עצמם אסור כדן ספיקן בספיקן דאסור, ואין ספק שלמעשה לא נצליח לגזור עליהם כן, (ואפילו לשאת גירות אינו פתרון כי הגירות לא יסכימו לינשא להם, שבניהם וצאצאיהם ישארו לעולם ספק ממזרים), וראוי לנו למשכנני אנפשיין למצוא היתר ע"פ דין תורה אם יתגיירו כדן וכמו שיבואר בס"ד. הנימוק לכך הרי המדובר בשבט שלם יותר המונה למעלה מעשרים אלף נפשות, ובשעתו התיירו אותם לגמרי הרבנות הראשית, ויצאתי במחאה גלויה שפורסם בכל הארץ, ולא היו מוכנים אז לשמוע ולהתגייר, והאיסור יצא מגדולי ישראל ביניהם הגאון רבי יעקב קניבסקי זצ"ל ויבלחט"א הגר"א שך שליט"א והבית דין דעדה החרדית, אבל בנידון שלפנינו הבחור מוכן ומזומן להתגייר לחומרא רק השאלה אם מועיל.

שורש היתר בגירות דאנו חוששין שנתערבו בהם גויים, ובשעתו הקשרים אתם היו רופפים מאד, אבל חכמי האומות המומחין ובקיאין כמו ב"בומבי גזט" (חלק ט"ז דף תק"ז) או אנצקלופדיא בריטניקא כתבו שהם מעורבין וכן בתל - אביב נדפס ספר מהחכם חיים שמואל קהימר (באנגלית) ופשיטא ליה שלקחו מבנות הארץ, ובספר "מסעות שלמה" (ווינען תרמ"ד) שמחברו אחד מאנשי הודו מביא שלקחו נשים נכריות, ולדעתו יש להוסיף עוד שעצם הדבר שנשכח מהם כל עיקר דת ישראל ונדבק בהם הרבה מנהגי העכו"ם בסביבה מעיד שנתערבו, שבחיי תורה גמורים אף שמבודדים מאות שנים רואים בבני תימן, כיון שלא התחתנו באומות נשארו נאמנים לה' וכלי תערובות, ועכ"פ ודאי יש בזה ספק עכו"ם שנשארו אלף שנה בלי תורה ונתערב בהם גויים, ומאידך גיסא אף אם הם יהודים אי אפשר להחליט שהם בספק ממזר, שבקראים דוקא קיימא לן ברמ"א אהע"ז (ס"ד) שהם ספק ממזר, כיון שהם מתכוונים לקידושין כדן תורה, רק הפוסקים דנו מחמת שהעדים פסולין וע"ז מסקינן שבניהם אנוסים וכשרים לעדות ויש כאן קידושין, והואיל והגט לא חל יש כאן חשש ממזרות, אבל ה"בני ישראל" נשכח מהם חיי תורה ולא נתכוונו מעולם לקידושין

תורה, רק קידושין לדידהו, וכה"ג דומה לקידושי ערכאות שאפילו צריך גט אין חוששין כלל לממזרות. ושפיר אין לחשוש כאן לממזרות, וכן הרמ"א מחלק בין אנוסים דשרי שאין בהם קידושין לקראים, והני בני ישראל דינם כאנוסים. אמנם בשאלת גבאי בית הכנסת (בשנת תרע"ד) אל רבני בגדאד הציצו השאלה שהקידושין דבני ישראל הם כדון וגירושין שלא כדון, ועל סמך זה אסרו אז, אבל זקני "בני ישראל" טוענים שגירושין מאד נדיר אצלם, וגם אם היו מקרי גירושין לא ידוע להם שהתקדשו אח"כ, ומרוב איבה בין שתי הקהילות לא נוכל לברר האמת, וכפי הנראה גם אם קידשו כדון תורה בנוסח שלנו זהו רק במאה השנים האחרונות לערך שהורו להם כן, ועכ"פ מאז מקרי גירושין היו נדירים וכפרט שתתקדש שוב אח"כ, וגם לדבריהם גם אז היה זקן אחד מקוצין שסידר להם גט בזמן האחרון, ואולי רבני בבל שאסרו רק בהודו שנשאלו מהתם, דהואיל ויש להם דין קבוע חששו גם למיעוט, אבל כעת דפירשו אזלינן בתר רוב דאלים, אבל עכ"פ אנו לא נתיר, אלא מאחר שנתברר לנו היום שיש ספק בשורש יהדותם וצריכים גירות, שלא סיפרו להם לרבני בבל ע"ז כלל, וכה"ג אנו שלוחי דקמאי אנו, שבוזה גם הם מודים שמותר ובפרט היום ששעת הדחק מדין ס"ס וכמו שיבואר.

ועכשיו שורש ההיתר מדין ס"ס ספק ישראל ספק עכו"ם ואפילו ישראל אולי אינם ממזרים, ומפורש בש"ע אהע"ז (סימן ב' סעיף ה') במשפחה שנתערבה בה ספק ממזר מותר לישראל מדין ס"ס ע"ש בב"ש ס"ק ט"ז, ועיין בשו"ת הגרע"א סימן ו' דמשמע שמתיר בספק ממזר כשיש ס"ס, ואף שבשו"ת "אהלי יעקב" ממהריק"ש (צט) מחמיר לייחוס שצריך ג' ספיקות להתיר, ומביא כן מגדולי הקדמונים, כאן יש ג' ספיקות, ספק אם יש מקרה ממזרות, ואפילו אם יש ממזר אינו במשפחה זאת, ואפילו במשפחה זאת אולי מוצאם מעכו"ם, והדרינו להתירא לכ"ע מכא ג' ספיקות לאחר שיתגייר כדון בהטפת דם ברית (בחוט הסובב) וטבילה בפני בית דין כשר, ואין לנו תו לערער באיסור ספק ממזר דרבנן שמותר לישא בת ישראל כדי לבנות בית בישראל, והוא יהודי כשר לכל דבר בס"ד.

אמנם אף שאנו נתיר מכה הספיקות שהבאנו, חייבין אנו לברר אצלם כפי האפשר, והבחור ישתדל להביא עדות (אפילו הם ע"כ פסולין) שזה כארבע דורות עכ"פ לא היה אצלם גירושין בהוריהם, ואף שבלי זה נכשיר מכה ס"ס כמ"ש, עכ"פ אנו חייבין לברר כפי האפשר ואז שוב אין לנו צורך לחטט אולי פסולין לפני זה, כיון שהוא שומר מצוות, ואליהו יטהר פסולין כשלא ידוע, ולא נחטט למצוא פסול אחרי שבררנו כפי האפשר לנו, וכה"ג משפחה שנטמעה נטמעה, ואף שלא אמרינן כן בקהל שלם כשהם יחד וקביעי, כה"ג שדנין עליו דוקא שפירש וכיחיד ודאי ראוי לומר כן.

ובפירושי אני חוזר ומדגיש שאין זה היתר ח"ו לכל האומה הקרויה "בני ישראל", אלא רק ליחיד שלפנינו, שלהתיר את כלל האומה צריך לקבץ יחד את כל גאוני ישראל, וזה אי אפשר היום, ולכן רק ללמד על עצמו יצא ולא על הכלל כולו. ועכשיו נסכם הלכה למעשה, ראשית דבר הבית דין באמריקא ישתדלו לברר כפי האפשר אם יש במשפחת הבחור מקרי גירושין, אח"כ יקבל עליו עול מצוות (אם צריך לגירות שהוא עכו"ם) ושוב נטיף בפניהם משהו דם ברית (מחוט הסובב) ואף שיש מגדולי הפוסקים שמקילין על מלו אותו בילדותו ע"י שומר תורה דא"צ הטפה אם מתגייר אח"כ, מ"מ אין הדבר מוסכם לכ"ע, ואם אצלו שעת הדחק, ולאשה אין זה דוחק שיכולה לינשא לאחר, ע"כ אנו משתדלים כפי האפשר להתירו באופן מרווח שאין נדנדוד חשש, ואח"כ יעשו הטבילה בפני בית דין, ושוב הוא כיהודי לכל דבר (ואף שאפילו בלי גירות חייבין במצוות מספק, וכה"ג כשמהול כדון אולי לא צריך לכ"ע הטפה כשנתגייר, החמרנו שצריך גם כה"ג הטפה, כיון שגירות שורש קדושת ישראל, ויהיה בעזשה"ת יהודי בלי שום נדנדוד ספק).

ויצא מדברינו להתירא בגירות, ואין לנו בזה שום ספק ויכולים לינשא עמו בלי פקוק, ומ"מ ד"ז צריך הסכמת גדולי ישראל, ולכן אני מתנה בתנאי שיצטרפו ויחתמו עוד רבנים כמ"ש לעיל, והחתן יבנה בס"ד בית נאמן לתפארת בישראל, והקב"ה אוהב גרים ובפרט את אלו שבלאו הכי חייבין במצוות מספק, ומתגיירין רק לצאת מכל ספיקות שיהיה מבני המקום ית"ש, ומאז כל המוציא עליו לעז או ספיקות לע"ד אחריות רבה עליו ועתיד ליתן את הדין ח"ו. [וע"ע עוד בדברינו בה"א סימן תשס"ז]. ואני נחפז לדרך לנסוע לדרום אפריקה ומרוב טרדא אני מקצר, ואני חותם ברעדה ובתפלה ותחנה שלא אכשל בדבר הלכה ח"ו הנני המצפה בכליון לישועת ה' ורחמי שמים.

לבקשת השואל דורש מרבנים להחתיים על ההיתר אחרי גירות כדון כהנ"ל ולמצוה רבה ייחשב:
אני מסכים לההיתר נישואיו של הבחור הלל בן אהרן הנ"ל, אבל לא להיתר נישואין של כלל העדה של "בני ישראל".

אור ליום כ"ט תמוז תשמ"ח, שלמה שמשון קרליץ

ג"א מצטרף להתיר להלל בן אהרן לישא בת ישראל כנ"ל. נסים קרליץ

בס"ד הואיל וכבר נעשה הכל כנאמר בפסק דין של בי"ד יפה זה שהם גדולי תורה ויראה גם אני מצטרף להתירו. שלמה זלמן אויערבאך